

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÉ ZEMĚ ZA 1. SVĚTOVÉ VÁLKY VZNIK ČSR

Tato prezentace byla vypracována v rámci projektu
Inovace výuky společenských věd. Registrační číslo:
CZ.1.07/1.1.04/03.0045

RAKOUSKO-UHERSKO PŘED 1. SV. VÁLKOU

CISLEITHANIA

1. Bohemia
2. Bukovina
3. Carinthia
4. Carniola
5. Dalmatia
6. Galicia
7. Kustenland
8. Lower Austria
9. Moravia
10. Salzburg
11. Silesia
12. Styria
13. Tirol
14. Upper Austria
15. Vorarlberg

TRANSLEITHANIA

16. Hungary
17. Croatia and Slavonia
18. BOSNIA AND HERZEGOVINA

František Josef I. - 28. 7.1914

John v. a. k. Apostolské Vlády a národního císaře a krále Františka Josefa I. a císařovny

Milý hrabě Stürgkhu!

Věsta se Mi, nechtěl mít jiné Srdce dříve, než jsem se rozhodl, aby osamělý křídlo mělo vládu, se mohl osamostatnit a Srdcem
měl být vláda.
V této době stál jsem se patrně, držel se za svoje národní srdce. Někdy Vím, tedy, abych přišel se srdcem
srdce vlády.
V letech 1866. do 28. srpna 1914.

František Josef v. r. **Stürgkh** v. r.

Mým národům!

Bylo Mým nejrovnostejnějším přáním, abych let, která s Bohem milostí jsem Mi ještě dopředu, mohl zastavil
dřív než a obrátili Srdce národy před těžkou obětí a lázní cílky.
V roce Prosvětlosti bylo jsem rozhodnut.
Přelomky postavenka přelomky neměl jsem Mne, abych na obranu od Srdce osamostatnit, na obranu jeho
vážnosti a moci, k zohlednění jeho úmyslů, po dlouhých letech mne dříve se moci.
S nevděkem rybné zapomením nastupit křídlo Srdce, které od prvního zrodka své státní samostat-
nosti až do nejnovější doby od svých předků a od Mne bylo chráněno a podporováno, již před lety roste otevře-
ného nepřátelství proti Rakousko-Uhersku.
Když jsem po třech desetiletích pokračoval práce svou v Bosně a Hercegovině rozšířil Srdce vládnoucí práva
na tyto země, vyvolalo tato Měje, opatření v království Srdce, jeho práva národního spůsobem byla poměrně,
vylouky nezávislé národnosti a neorganizované nemoci. Moje vláda měla tenkrát královské práva strany silnější
a žádala v nejtěžší shovívavosti a dohodě s národními Srdce, aby směřlo počet svého vojska na star mne
a slíbila, že budoucí srovná na druhé straně a přátelsky.
Tými dohodami osamostatnit vládu, slíbila se Měje vláda, když Srdce před dvěma lety nacházela se
v boj s nurekou ríš, na jejím nepřítelství životních podmínek osamostatnit. Tomu jednání děkovala Srdce
v první řadě, že dosáhlo úcty vlády.
Naděje, že Srdce království osamostatnit a nepřítelství Mě vlády a že dostane svoji vládu, se naplnila.
Stále více Srdce plánu neměl jsem Mne a Mne dříve, stále osamostatnit vystupuje snaha, nerovnost mne
Rakousko-Uherska násle odřizovat.
Zdravím vládu Srdce přes hranice, aby na jeho vládu osamostatnit podkapala základy státního pořádku, aby lid,
jmenu Ji v osamostatnit křídlo Srdce přišel, vládu v jeho věrnosti k posamostatnit dříve a vládu, aby se vláda
dostupně vlády a podmínky Ji k zohlednění Srdce osamostatnit a vládu. Bude vládnoucí státní, s rozmyslem
připravovat a provádět spiknutí, jeho křídlo Srdce Mne a Měje, které národy v úctě vlády, jest dříve vládnoucí
království osamostatnit vlády, které ze Srdce byly náhodou a řízení.
Tomu osamostatnit národy musí se vlády vlády, vládnoucí vyvolávat Srdce, musí se vlády, musí čest
a vládu Mne osamostatnit, vládu osamostatnit a jeho vládu, hospodářský a vojenský rozvoj byli osamostatnit vlády
národnosti.
Mně vládu Měje vlády jest vládu vládu, vládu vládu vládu osamostatnit vládu, vládu Srdce vládu
osamostatnit k vládu.
Srdce vládu vládu a vládu vládu vládu Mě vlády a vládu vládu vládu vládu, vládu vládu
v vládu vládu a vládu jest vládu vládu a vládu vládu vládu.
A tak jsem mne vládu vládu k vládu, aby se mne vládu vládu vládu vládu, vládu vládu vládu
Mně vládu vládu vládu a vládu vládu vládu.
V této době vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu
Vie jsem vládu vládu a vládu.
S vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu
Společně na Srdce národy, vládu ve všech vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu
a po čest, vládu a vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu
Společně na vládu vládu, vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu vládu
A vládu ve vládu vládu, jest vládu vládu vládu vládu.

František Josef v. r. **Stürgkh** v. r.

MAFFIE

- Maffie byl hlavní orgán **českého domácího odboje** během první světové války.
- Řídil zpravodajskou a konspirační činnost, předávání informací a udržoval spojení se zahraničním odbojem.
- Prosinec 1914 - vzniká po odjezdu profesora T. G. Masaryka.
- Březen 1915: ustavilo se předsednictvo: **Edvard Beneš**, Karel Kramář, Alois Rašín, Josef Scheiner a Přemysl Šámal.

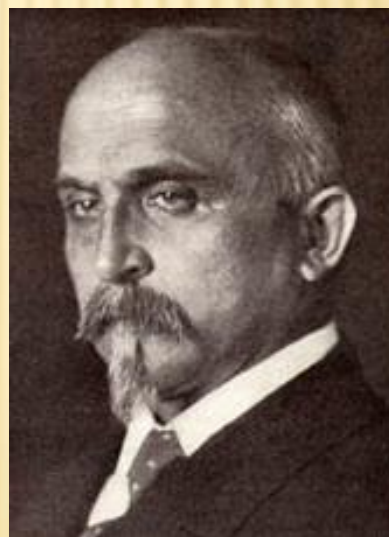
PŘEDSTAVITELÉ MAFFIE

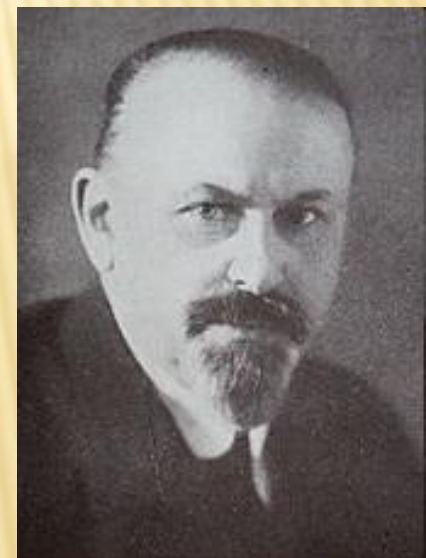
Edvard Beneš

Karel Kramář

Alois Rašín

Přemysl Šámal

Členové mafie po obdržení revolučních medailí na Hradě pražském.

ČESKOSLOVENSKÁ NÁRODNÍ RADA – REPREZENTATIVNÍ ORGÁN ČESKÉHO A SLOVENSKÉHO ZAHRANIČNÍHO ODBOJE – R. 1916 – PAŘÍŽ

Pamětní deska na domě č. 18 v Rue Bonaparte

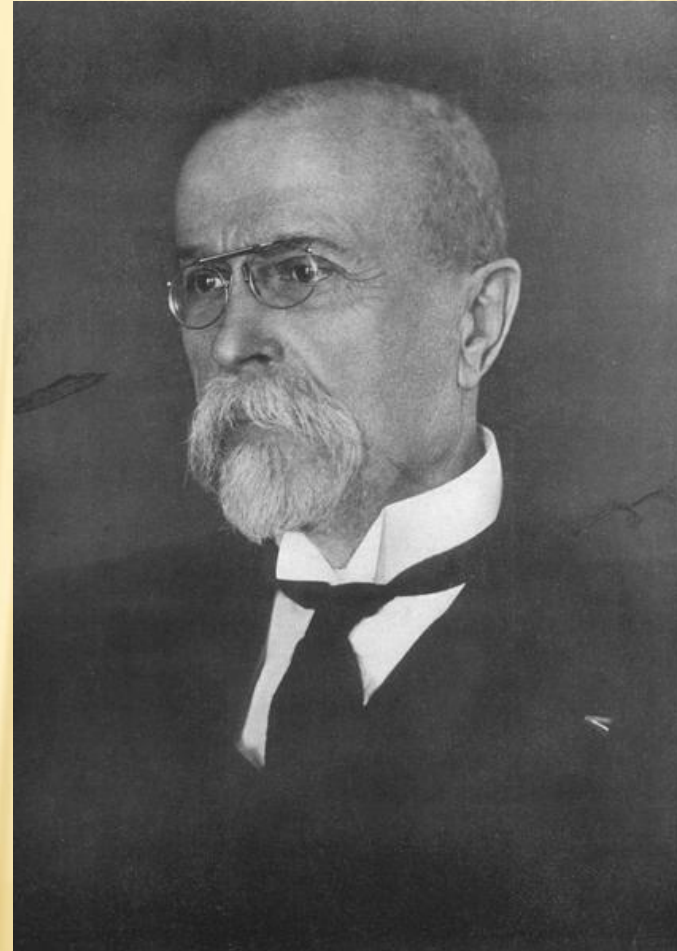
Tomáš Garrigue Masaryk

(7. 3. 1850 – 14. 9. 1937)

- pedagog, politik, filosof
- univerzitní profesor
- poslanec rakouské říšské rady

▪ leden 1915 – emigrace do
Švýcarska

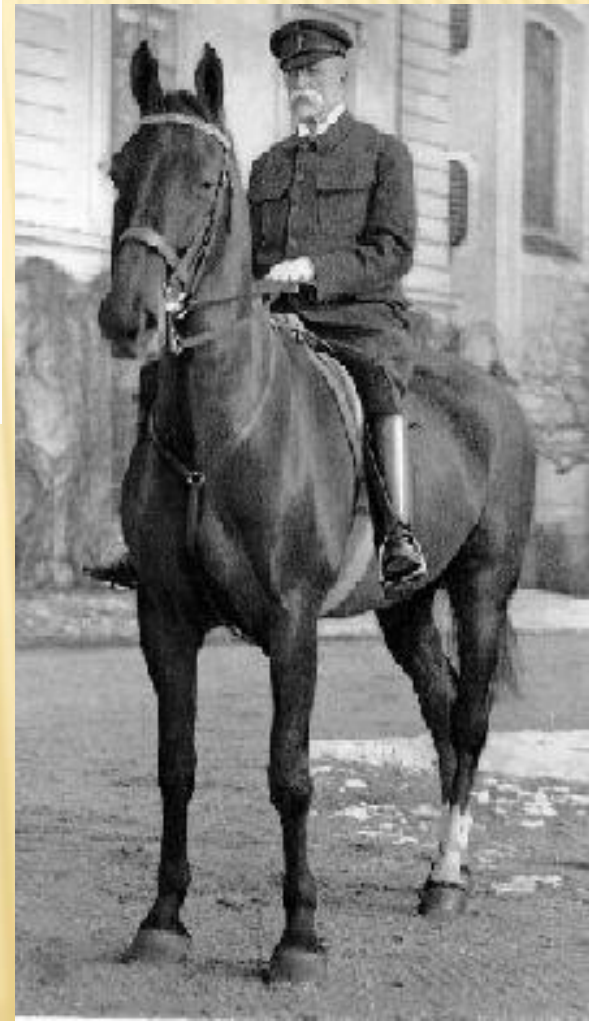
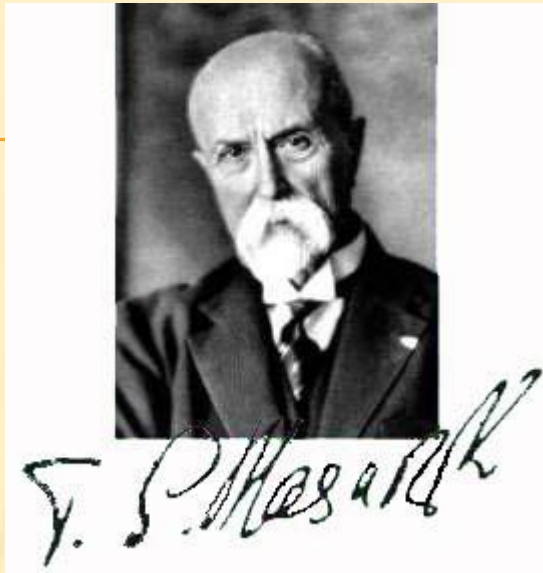
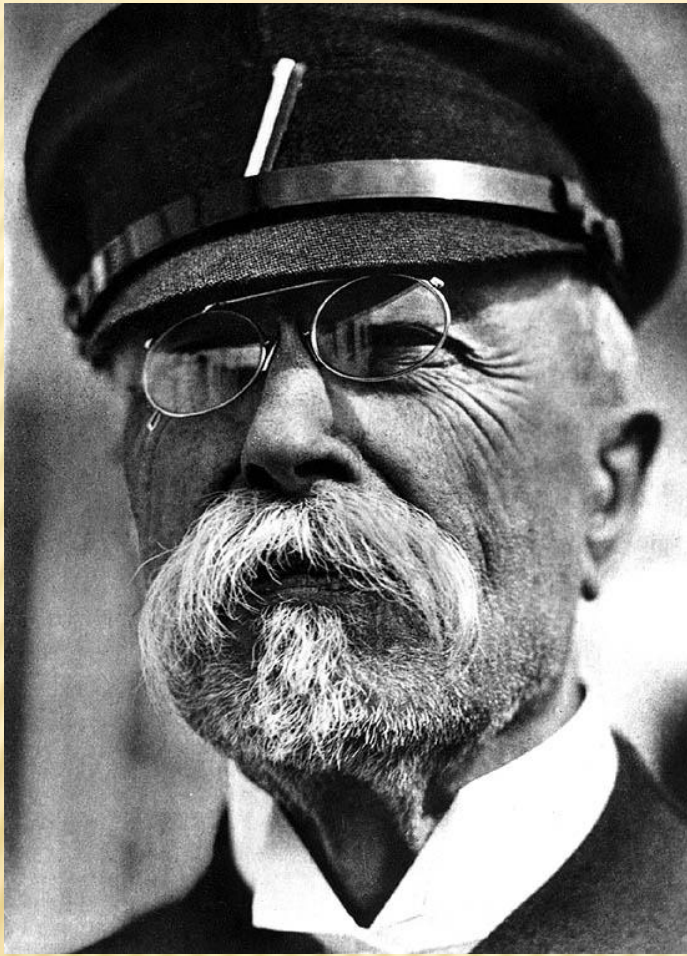
Představitel zahraničního odboje
- Čsl. národní rada

NÁZOR T. G. M. NA USPOŘÁDÁNÍ EVROPY

- ✘ Skutečná federace národů nastane teprve, až národové budou volní a sami se spojí. K tomu směřuje vývoj Evropy...
- ✘ Vzniknou-li federace menších států, budou to federace svobodně založené, založené z opravdové potřeby národů, nikoli z cílů dynastických a imperialistických.

Masaryk T. G.: *Nová Evropa: Stanovisko slovanské*. Dubský, Praha 1920

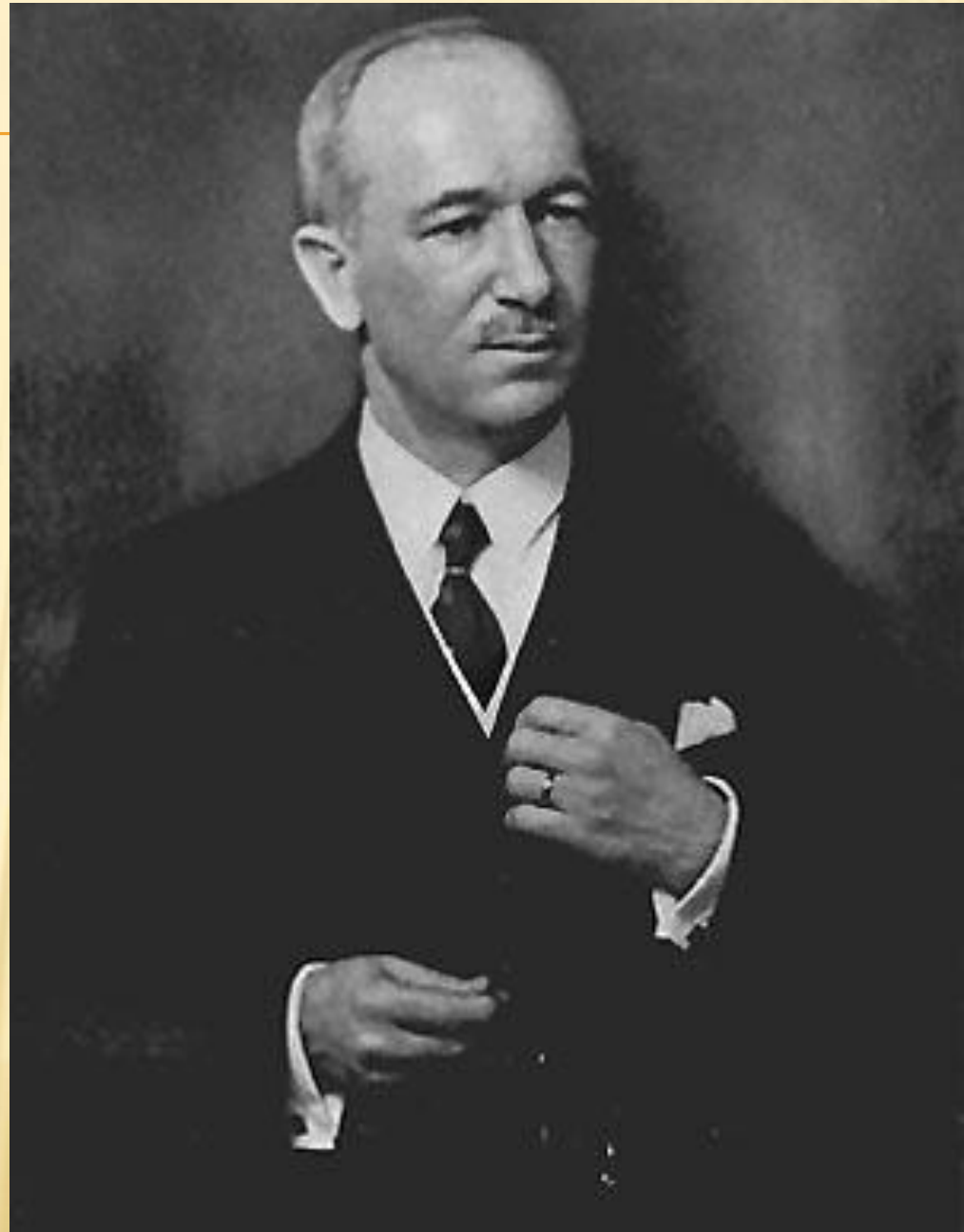

EDVARD BENEŠ

(28. 5. 1884 – 3. 9. 1948)

- organizátor domácího odboje, tzv. Maffie
- 1. září 1915 – odchod do emigrace za T.G.M.

Představitel zahraničního odboje
- Čsl. národní rada

Edvard Beneš s manželkou Hanou

MILAN RASTISLAV ŠTEFÁNIK

(21. 7. 1880 – 4. 5. 1919)

- astronom
- slovenský politik
- generál francouzské armády
- vojenský pilot

Světoběžník – od r. 1904 pobýval převážně ve Francii

Představitel zahraničního odboje
- Čsl. národní rada

Milan Rastislav Štefánik
socha v Praze na Petříně
před hvězdárnou

CLEVELANDSKÁ DOHODA (25. 10. 1915)

první společný písemný dokument podepsaný představiteli Čechů a Slováků na počátku první světové války

- zástupci **Slovenské ligy**
a **Českého národního sdružení** v USA

FEDERACE

Cleveland je druhé největší město Ohia, státu USA

M. R. Štefánik mezi vlastenci ve Washingtonu

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE V RUSKU

- × Byly to **dobrovolnické vojenské jednotky** na ruském území
- × v letech 1914 – 1920.
- × Jejich základ tvořila **Česká družina**, která byla 2. února 1916 přetvořená na **1. československý střelecký pluk** a následně (19. května 1916) na **československou střeleckou brigádu**.
- × Do konce roku 1918 vstoupilo do československých legií v Rusku kolem **61 000 vojáků**.
- × 1. února 1919 byly legie reorganizovány za přítomnosti M. R. Štefánika. Došlo ke zrušení Odbočky Československé národní rady, s ní i vojenské samosprávy.
- × V Rusku padlo 4112 českých legionářů.

ČESKÁ DRUŽINA

Czechoslovakia 1918.

Čeští a slovenští legionáři v Rusku

2. 7. 1917 – BITVA U ZBOROVA

T. G. Masaryk při návštěvě čsl. legií v Rusku (1918)

**Památník „Hrdinům od Zborova“
v Blansku**

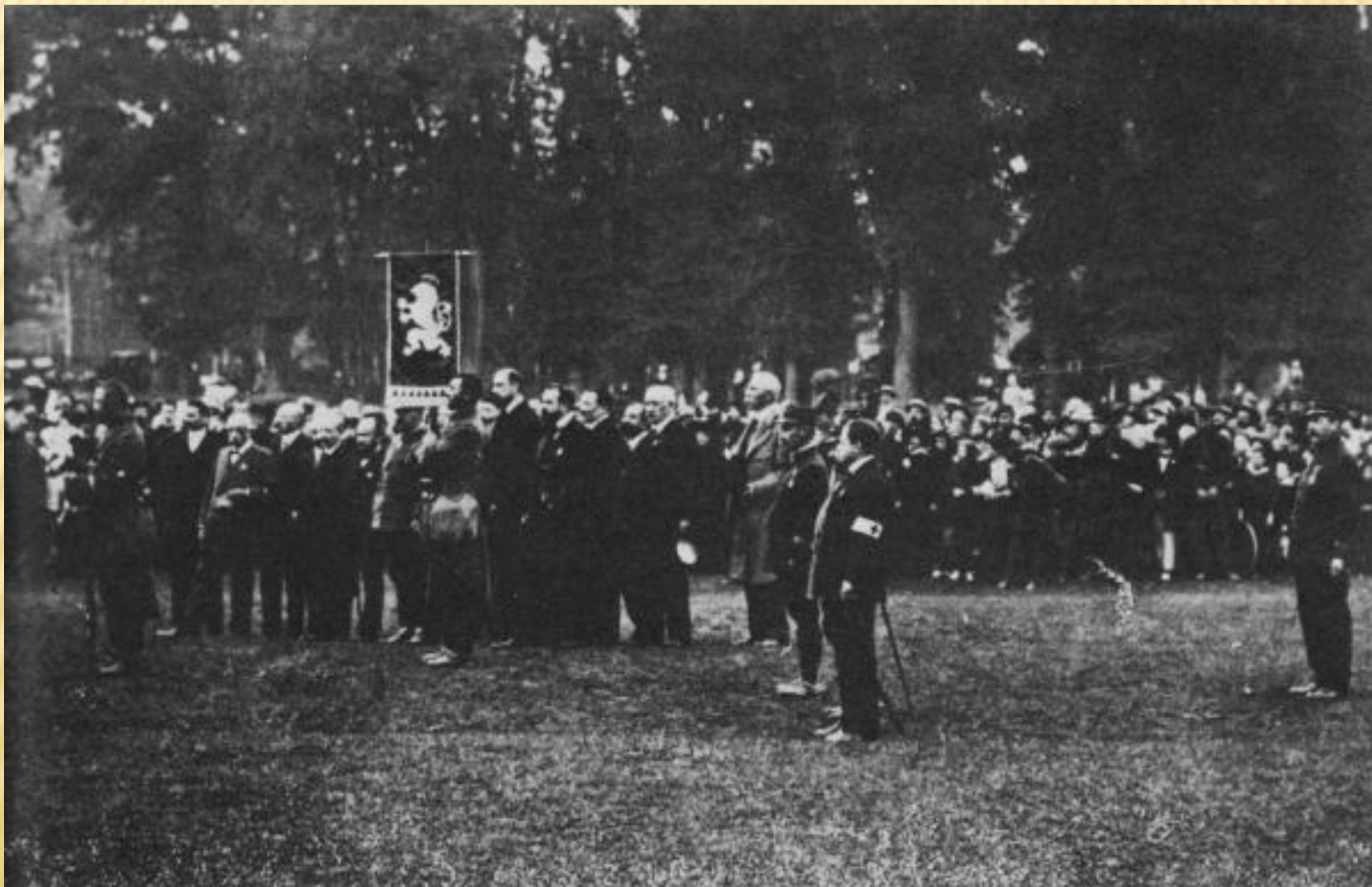
Pohřebiště čsl. legionářů ve Vladivostoku

ČSL. LEGIE VE FRANCII

- ✘ Byly dobrovolnické jednotky ve Francii v letech 1914–1919 (Vouziers).
- ✘ V rámci cizinecké legie vznikla **31. srpna 1914 rota Nazdar!**
- ✘ V roce 1918 vznikla československá brigáda ve Francii, která se na jaře roku 1919 vrátila do Československa. Bylo v ní asi **9600 vojáků**.
- ✘ Ve Francii padlo 650 českých legionářů.

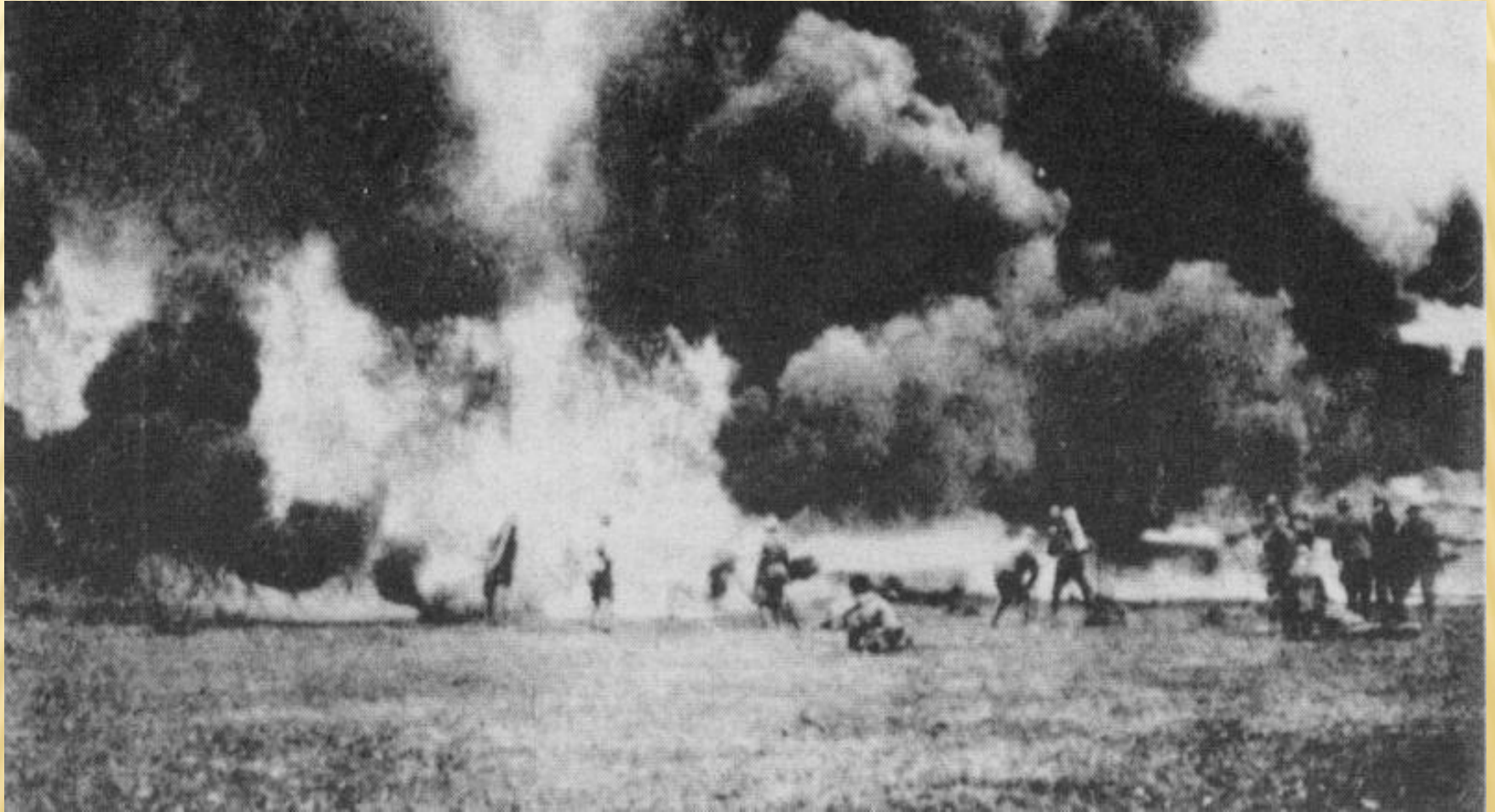
PŘÍSAHA ROTY NAZDAR 12. ŘÍJNA 1914

ROTA NAZDAR

18. - 22. 10. 1918 - BITVA U TERRONU

ČSL. LEGIE V ITÁLII

- ✘ Byly dobrovolnické vojenské jednotky v Itálii v letech 1917 – 1918.
- ✘ První se vytvářely v roce 1917 jako výzvědné oddíly, na jaře roku 1918 došlo k vytvoření československá divize, v prosinci 1918 vznikl armádní sbor.
- ✘ Do jednotek bylo zařazeno asi **20 000 vojáků**, po podepsání příměří ze zajatců vytvořeny další, tzv. domobranecké prapory, o počtu asi 60 000 vojáků.
- ✘ Na italské frontě zemřelo 350 českých legionářů.

ČSL. LEGIE V ITÁLII

21. 9. 1918 – BITVA U DOSS ALTO

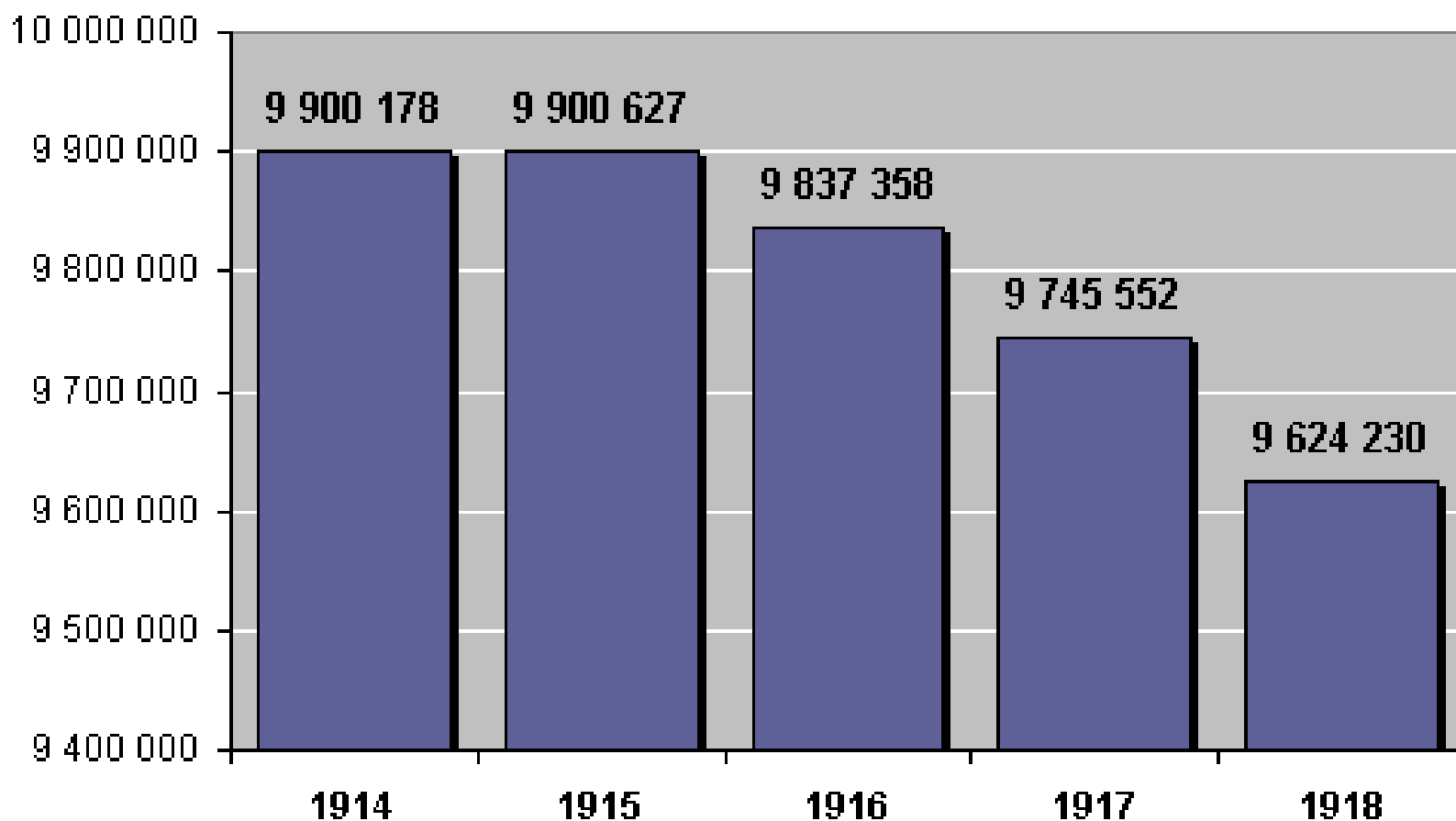
V této bitvě zemřelo 7 československých legionářů, 31 jich bylo raněno a 4 padli do rakouského zajetí a později byli v Arcu oběšeni.

Legionářský odznak

VÝVOJ V ČESKÝCH ZEMÍCH ZA 1. SV

Počet obyvatel českých zemí v letech 1914-1918*

Demografický obraz zemí Koruny české za první světové války v publikaci ČSÚ

Rekvírování zvonů pro válečné účely

Děti pracující v továrně na střelivo

21. 11. 1916 – ZEMŘEL FRANTIŠEK JOSEF I.

KAREL I.(1887 – 1916 – 1918 – 1922)

Poslední rakouský císař,
český a uherský král

Císař Karel I.
s manželkou
Zitou

Sixtova aféra (1917)

- tajná jednání rakouské diplomacie s Dohodou o separátním míru

Sixtus Ferdinand Bourbonso-Parmský, bratr císařovny Zity

OBNOVENÍ PARLAMENTNÍHO SYSTÉMU (LEDEN 1917)

- × **Český svaz** (Víděň)

- „*národ český jako vždycky v minulosti, tak také v přítomnosti i v době příští jen pod žezlem habsburským vidí svou budoucnost.*“ (24. 1. 1917)

- × **Národní výbor** (Praha)

MANIFEST ČESKÝCH SPISOVATELŮ (17. 5. 1917)

- ✘ první veřejné prohlášení, které požadovalo sebeurčení českého národa
- ✘ adresováno českým poslancům říšské rady ve Vídni
- ✘ 220 spisovatelů, vědců a žurnalistů

**Jaroslav Kvapil, dramaturg Národního divadla, básník,
autor Manifestu**

Českému poselstvu na ruské radě!

Obracejeme se k vám, pánové, ve velké, dobré našeho národního života, v době, za nás všechny budeme, odpočítati celým státem. Obracejeme se k vám, k poselstvu českého lidu, dobré vědomci, že my čeští spisovatelé, pschosti v našem životě, věřeme, že nám i známí, máme nejen právo, nýbrž i povinnost, mluvit za rozhodnou většinou českého světa kulturního, a duchovního, ba i za národ, jenž sám promluví, nemůže.

Co nedříve seje se ruská rada, a politickému zastupitelstvu českého národa, nastaly se poprvé za války příležitost, aby s její tribuny projevil, osáchno, co se dosud projeviti nemohlo ani kolkem, ani jiným veřejným zprávochem. Těme, arci, že křibmou touto nebude Narodnomy sněm Království českého, a výslovně prohlá- šujeme, že pouze sněm tohoto království prohlážíme za nejvyššího a jediného shromáždění, kde by se mělo o právních a potěbách našeho národa rokovati. Ale sněm českého kon. d. st. tohožel, vůbec není, jediným svobodným formou českých poslanců může býti prozatím jen ruská rada ve Vídni. Těže, pánové, aspoň tam budte pravdivými mluvčimi svého národa, aspoň tam povíte státu a světu

svou schopnost, aby se jí obětovali, věčným jméno, ale, aby se o ní chová jednati jako mužové, nezávislí, mužové, bíl, veřejných závažností a prospěchu, osobních, mužové, seřchování, mužovního, a národního vědomí. Vidovete-li, jímž radost věnu, čeho, národ po Vás žádá, a co Vám ukládá, vzdejte si raději svých mandátů, jimi, než na ruskou radu vyjít, a odvolte se k její nejvyšší instanci : k věnu národu!

Věchách a na Moravě, - květen 1917

J. Štěrba

Alis Jirásová

Jan Lier

Catherinová

Ust. činná

Ust. činná

Jan. Křížek

Fr. X. Štěrba

Fr. Štěrba

Fr. Štěrba

Pavel Štěrba

Fr. Štěrba

Jan. Štěrba

Fr. Štěrba

Karel Mařík

Petr Štěrba

Petr Štěrba

Karel Štěrba

Fr. Štěrba

Fr. Štěrba

Fr. Štěrba

Petr Štěrba

Fr. Štěrba

Manifest českých spisovatelů (1917)

TŘÍKRÁLOVÁ DEKLARACE

- 6. 1. 1918

- prohlášení českých poslanců říšské rady, zemských sněmů historických českých zemí a představitelů české kultury
- požadavek autonomie pro Čechy a Slováky a jejich spojení v jeden státní celek v rámci Rakousko-Uherska

"MÍR, SVOBODA, CHLÉB."

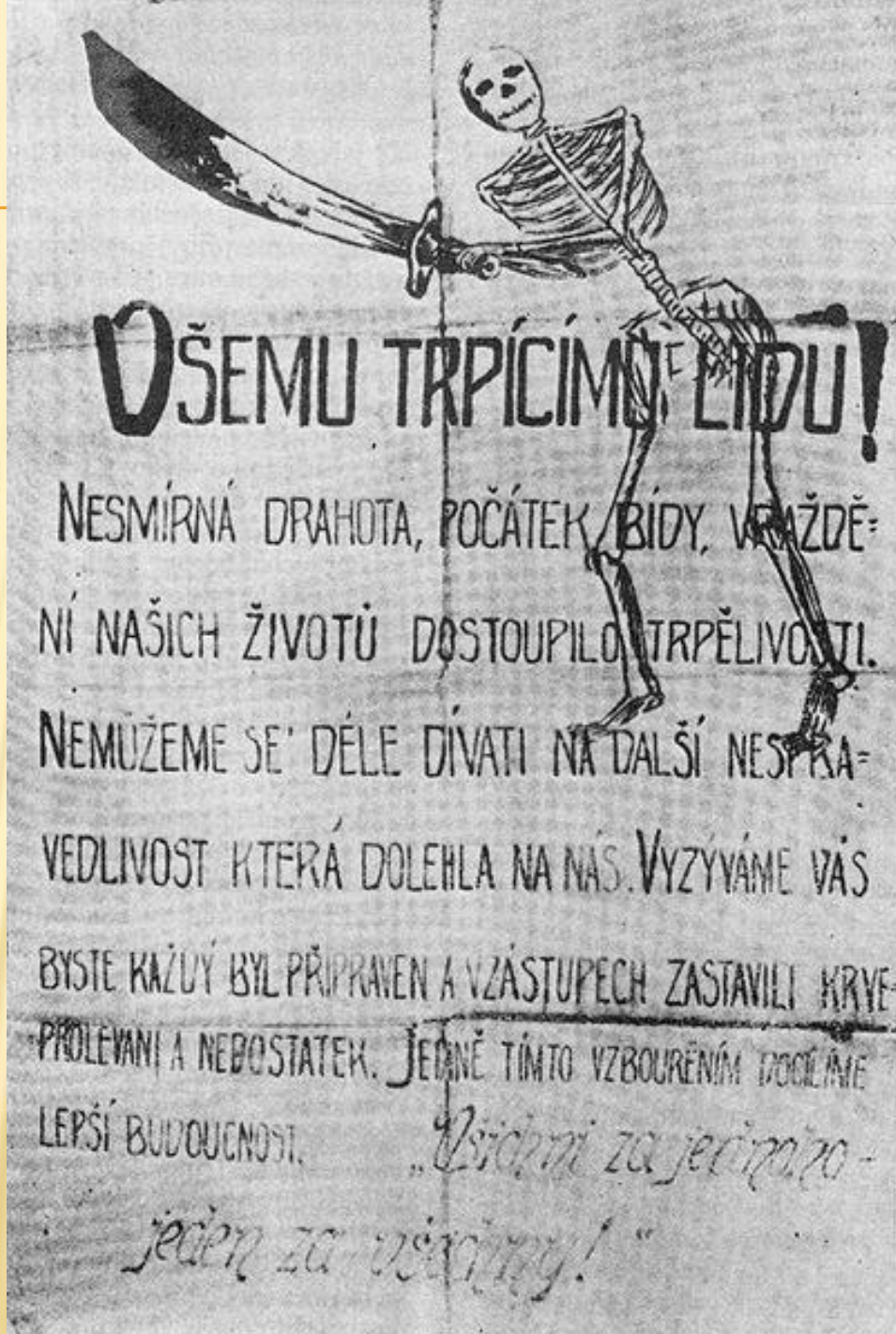
- generální stávká dělnictva v celé monarchii – konec ledna 1918

Fronta hladovějících dětí čekajících na polévku

Leták proti bídě, hladu
a válce (1918)

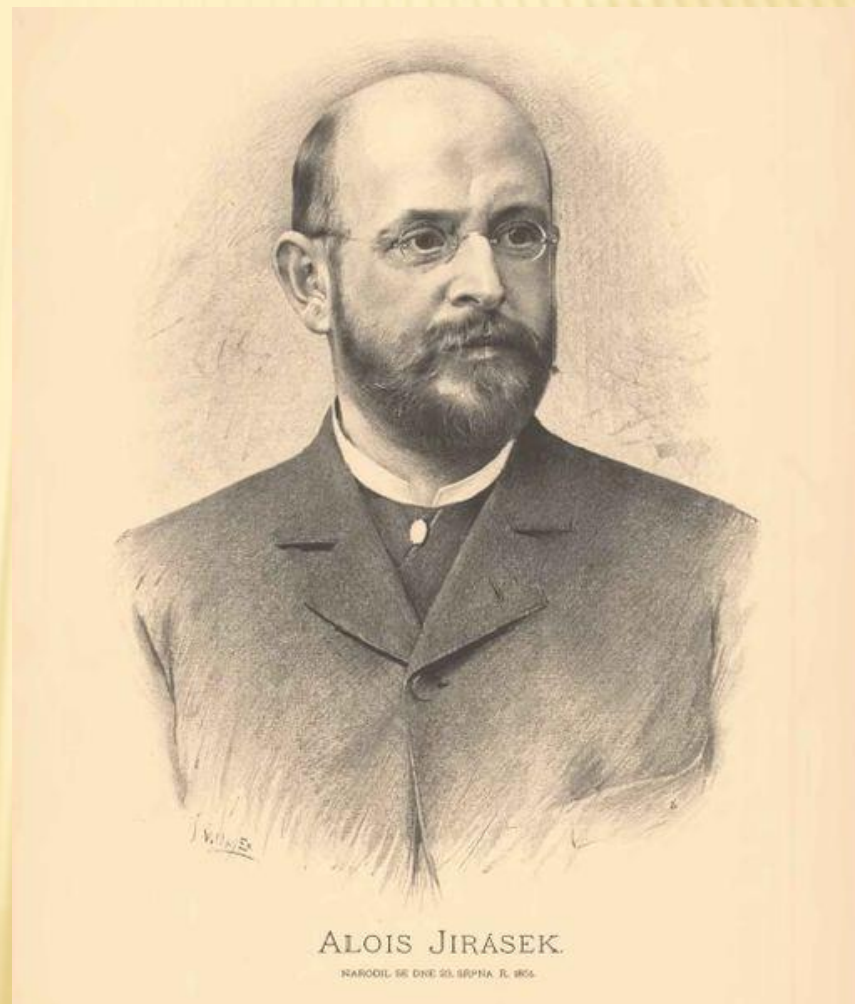

NÁRODNÍ PŘÍSAHA Z 13. DUBNA 1918

Alois Jirásek (1851 – 1930),
český prozaik, dramatik
a politik

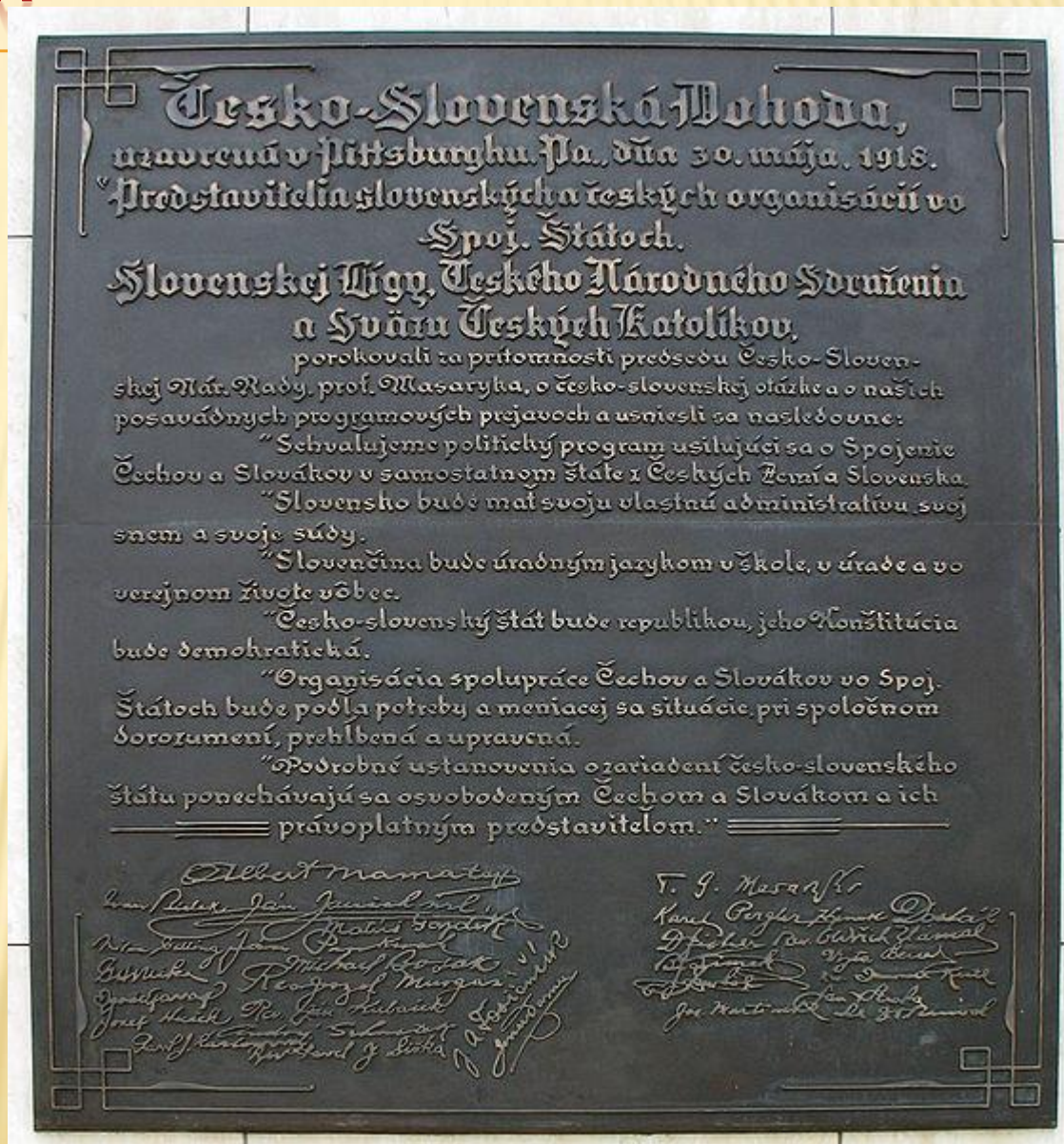
Obecní dům v Praze
místo národní
přísahy

PITTSBURSKÁ DOHODA (30. 5. 1918)

REPUBLIKA

Pamětní deska u pomníku
M. R. Štefánika v Bratislavě
s vyobrazením originálu
Pittsburské dohody

NÁRODNÍ VÝBOR ČESKOSLOVENSKÝ

- ustaven 13. 7. 1918
v Obecním domě v Praze

Pamětní deska od L. Šalouna na
Obecním domě v Praze

NÁRODNÍ VÝBOR

Předseda **Národního výboru**: Karel Kramář

Místopředseda: Antonín Švehla

Jednatel: František Soukup

Karel Kramář
Česká strana národně sociální

Antonín Švehla
Česká strana agrární

František Soukup
ČSSD

SLOŽENÍ NÁRODNÍHO VÝBORU (ODPOVÍDALO VÝSLEDKŮM VOLEB DO ŘÍŠSKÉ RADY V ROCE 1911)

- ✘ Československá sociálně demokratická strana dělnická – 10 míst
- ✘ Česká strana agrární – 9 míst
- ✘ Česká státoprávní demokracie – 9 míst
- ✘ Česká strana národně sociální – 4 místa
- ✘ katolické strany – 4 místa
- ✘ Národní strana (Staročeši) – 1 místo
- ✘ Česká strana pokroková – 1 místo

ČESKOSLOVENSKÁ NÁRODNÍ RADA

Koncem války v červnu až září 1918 byla rada postupně uznána vládami Francie, Velké Británie, USA a Japonska za oficiální představitelku budoucího československého státu.

Dne 14.10.1918 byla **Československá národní rada** přetvořena v tzv. **prozatímní československou vládu v Paříži**.

14. 10. 1918
generální stávka
v českých zemích

Lide československý! Dělníci!

Hodina nejdůležitější
se přiblížila!

Zítřka, dne 14. října je
všeobecná stávka ve
všech zemích česko-
slovenských!

Všechno dělnictvo, všechen lid
městský i venkovský, muži i
ženy shromáždí se o 10. hodině
dopolední na náměstí svého
města.

**Socialistická rada
československá.**

WASHINGTONSKÁ DEKLARACE Z 18. ŘÍJNA 1918

- ✘ Washingtonská deklarace z 18. října 1918 V této vážné chvíli, kdy Hohenzollernové nabízejí mír, aby zastavili vítězný postup spojeneckých armád a zabránili rozdělení Rakousko-Uherska a Turecka, a kdy Habsburkové slibují federalizaci říše a autonomii nespokojeným národům, podrobeným jejich vládě, my, československá Národní rada, uznaná vládami spojeneckými a vládou americkou za prozatímní vládu československého státu a národa, v plném souhlasu s prohlášením českých poslanců, učiněným v Praze dne 6. ledna 1918, a vědomi si toho, že federalizace a tím více autonomie neznamenaají ničeho pod habsburskou dynastií, činíme a prohlašujeme toto naše prohlášení nezávislosti.
- ✘ Činíme tak, poněvadž věříme, že žádný národ nemůže být nucen žít pod svrchovaností, které neuznává, a poněvadž máme vědomí a pevné přesvědčení, že náš národ nemůže se volně vyvíjet v habsburské lži-federaci, která není než novou formou odnárodňujícího se útisku, pod nímž jsme trpěli minulé tři století. Máme za to, že svoboda jest prvním požadavkem federalizace, a jsme přesvědčeni, že svobodní národové střední a východní Evropy snadno utvoří federaci, jestliže to shledají nutným .
- ✘ Činíme toto prohlášení na základě našeho historického a přirozeného práva. Byli jsme samostatným státem již od sedmého století a r.1526 jako samostatný stát, sestávající z Čech, Moravy a Slezska, spojili jsme se s Rakouskem a Uhrami v obrannou jednotu proti tureckému nebezpečí. Nikdy jsme se v této konfederaci nevzdali dobrovolně svých práv jako samostatný stát. Habsburkové porušili svou smlouvu s naším národem, nezákonně překročující naše práva a znásilňující ústavu našeho státu, kterou sami přísahali zachovávat, a my proto odpíráme zůstat déle součástíou Rakousko-Uherska v jakékoli formě.

-
- ✘ Požadujeme pro Čechy právo, aby byli spojeni se svými slovenskými bratry ze Slovenska, kdysi součástky našeho národního státu, odtržené později od našeho národního těla a před 50 lety vtělené v uherský stát Maďarů, kteří nevylicitelným násilím a krutým útlakem podrobených plemen pozbyli veškerého mravního a lidského práva vládnout komukoliv, kromě sobě samým.
 - ✘ Svět zná dějiny našeho zápasu proti habsburskému útlaku, zesílenému a v systému uvedenému dualistickým vyrovnáním rakousko-uherským z r.1867. Tento dualismus je toliko nestoudnou organizací hrubé síly a vykořisťování většiny menšinou; je to politický úklad Němců a Maďarů proti našemu vlastnímu národu, stejně jako proti jiným slovanským a latinským národům monarchie. Svět zná historii našich práv, kterých Habsburkové sami neodvážili se popírat. František Josef uznal opětovně nejslavnějším způsobem svrchovaná práva našeho národa. Němci a Maďaři postavili se na odpor tomuto uznání a Rakousko-Uhersko, sklánějíc se před Pangermány, stalo se kolonií Německa a jako jeho předvoj na východě vyvolalo poslední balkánský konflikt stejně jako nynější světovou válku, kterou Habsburkové počali sami, bez souhlasu zástupců lidu.
 - ✘ Nemůžeme a nechceme nadále žít pod přímou nebo nepřímou vládou těch, kdo znásilnili Belgii, Francii a Srbsko, chtěli být vrahy Ruska a Rumunska, jsou vrahy desetitisíců občanů a vojáků naší krve a spoluviníky bezpočetných nevýslovných zločinů, spáchaných v této válce proti lidskosti těmito dvěma degenerovanými a neodpovědnými dynastiemi. Nechceme zůstat součástí státu, který nemá existenčního oprávnění a který odpírá přijmout základní zásady moderní světové organizace, zůstává toliko umělým, nemorálním politickým útvarem, který překáží každému hnutí, směřujícímu k demokratickému a sociálnímu pokroku. Habsburská dynastie, zatížená nesmírným dědictvím chyb a zločinů, je stálou hrozbou světové míře a my považujeme za svoji povinnost k lidstvu a civilizaci přispět k jejímu pádu a zničení.

- ✘ *Odmitáme svatokrádežné tvrzení, že moc dynastie habsburské a hohenzollernské je původu božského; odpíráme uznání božské právo králů. Náš národ povolal Habsburky na český trůn ze své svobodné vůle a tímtež právem je sesazuje. Prohlašujeme tímto habsburskou dynastii za nehodnou, aby vedla náš národ, a upíráme jí veškerá práva vládnout československé zemi, která, to zde nyní prohlašujeme, bude od nynějška svobodným a nezávislým lidem a národem.*
- ✘ *Přijímáme ideály moderní demokracie a budeme k nim lnout, poněvadž to byly ideály našeho národa po staletí. Přijímáme americké zásady, jak byly stanoveny prezidentem Wilsonem: zásady o osvobozeném lidstvu, skutečné rovnosti národů a vládách, odvozujících všecku svou spravedlivou moc ze souhlasu ovládaných. My, národ Komenského, nemůžeme než přijmout tyto zásady, vyjádřené v americké deklaraci nezávislosti, v zásadách Lincolnových a v prohlášení lidských a občanských práv. Za tyto zásady prolévá náš národ krev dnes po boku svých spojenců v Rusku, v Itálii a ve Francii.*
- ✘ *Načrtneme jen hlavní zásady ústavy československého národa: konečné rozhodnutí o ústavě samé náleží zákonitě zvoleným zástupcům osvobozeného a sjednoceného národa.*
- ✘ *Československý stát bude republikou. Ve stálé snaze o pokrok zaručí úplnou svobodu svědomí, náboženství a vědy, literatury a umění, slova, tisku a práva shromažďovacího a petičního. Církev bude odloučena od státu. Naše demokracie bude spočívat na všeobecném právu hlasovacím: ženy budou postaveny politicky, sociálně a kulturně na roveň mužům. Práva menšiny budou chráněna poměrným zastoupením; národní menšiny budou požívat rovných práv. Vláda bude mít formu parlamentární a bude uznávat zásady iniciativy a referenda. Stálé vojsko bude nahrazeno milicí.*
- ✘ *Československý národ provede dalekosáhlé sociální a hospodářské reformy; velkostatky budou vyvlastněny pro domácí kolonizaci; výsady šlechtické budou zrušeny. Národ náš převezme svou část předválečného státního dluhu rakousko-uherského; válečné dluhy ponecháme těm, kdo do nich zabředli.*

-
- ✘ Ve své zahraniční politice přijme československý národ plnou část odpovědnosti za reorganizaci východní Evropy. Přijímá cele demokratický a sociální princip národnostní a souhlasí s naukou, že veškeré úmluvy a smlouvy mají být sjednány otevřeně a upřímně, bez tajné diplomacie. Naše ústava postará se o účinnou, rozumnou a spravedlivou vládu, která vyloučí jakékoliv zvláštní výsady a znemožní třídní zákonodárství.
 - ✘ Demokracie porazila teokratickou autokracii. Militarismus je zničen - demokracie je vítězná - na základech demokracie lidstvo bude reorganizováno. Mocnosti temnoty sloužily vítězství světla - vytoužený věk lidstva vzchází.
 - ✘ Věříme v demokracii - věřme ve svobodu - a ve svobodu vždy větší a větší.

Dáno v Paříži, dne 18.října 1918.

profesor T. G. Masaryk, předseda ministerské rady a ministr financí,
generál, Dr. Milan Štefánik, ministr národní obrany,
Dr. Edvard Beneš, ministr zahraničních věcí a ministr vnitra

JEDNÁNÍ PŘEDSTAVITELŮ DOMÁCÍHO A ZAHRANIČNÍHO ODBOJE V ŽENEVĚ (ŘÍJEN 1918)

Účastníci jednání v Ženevě (uprostřed sedící K. Kramář, E. Beneš)

27. 10. 1918 – ANDRÁSSYHO NÓTA PREZIDENTU USA W. WILSONOVI

Rakousko-Uhersko přijímá podmínky stanovené v mírové dohodě amerického prezidenta W. Wilsona (včetně práva národů Rakousko-Uherska na sebeurčení) a žádá o zprostředkování příměří.

Gyula Andrassy, ministr zahraničí Rakousko-Uherska

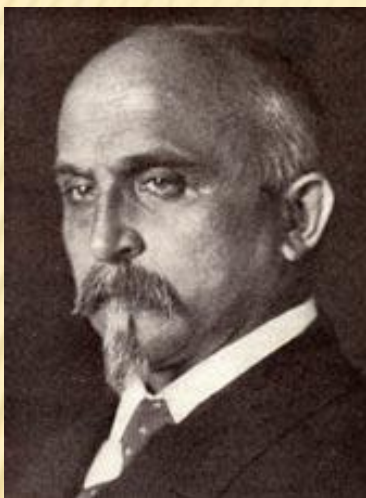
28.ŘÍJEN 1918 – VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ V PRAZE

OBECNÍ DŮM V PRAZE

MUŽI 28. ŘÍJNA

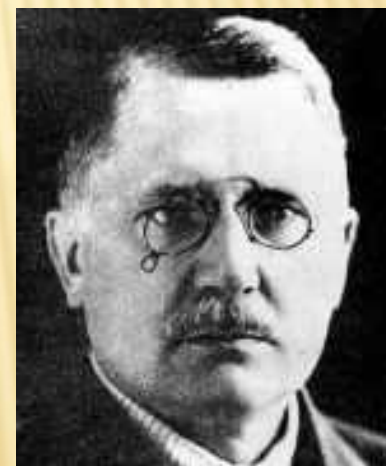
Alois Rašín

Antonín Švehla

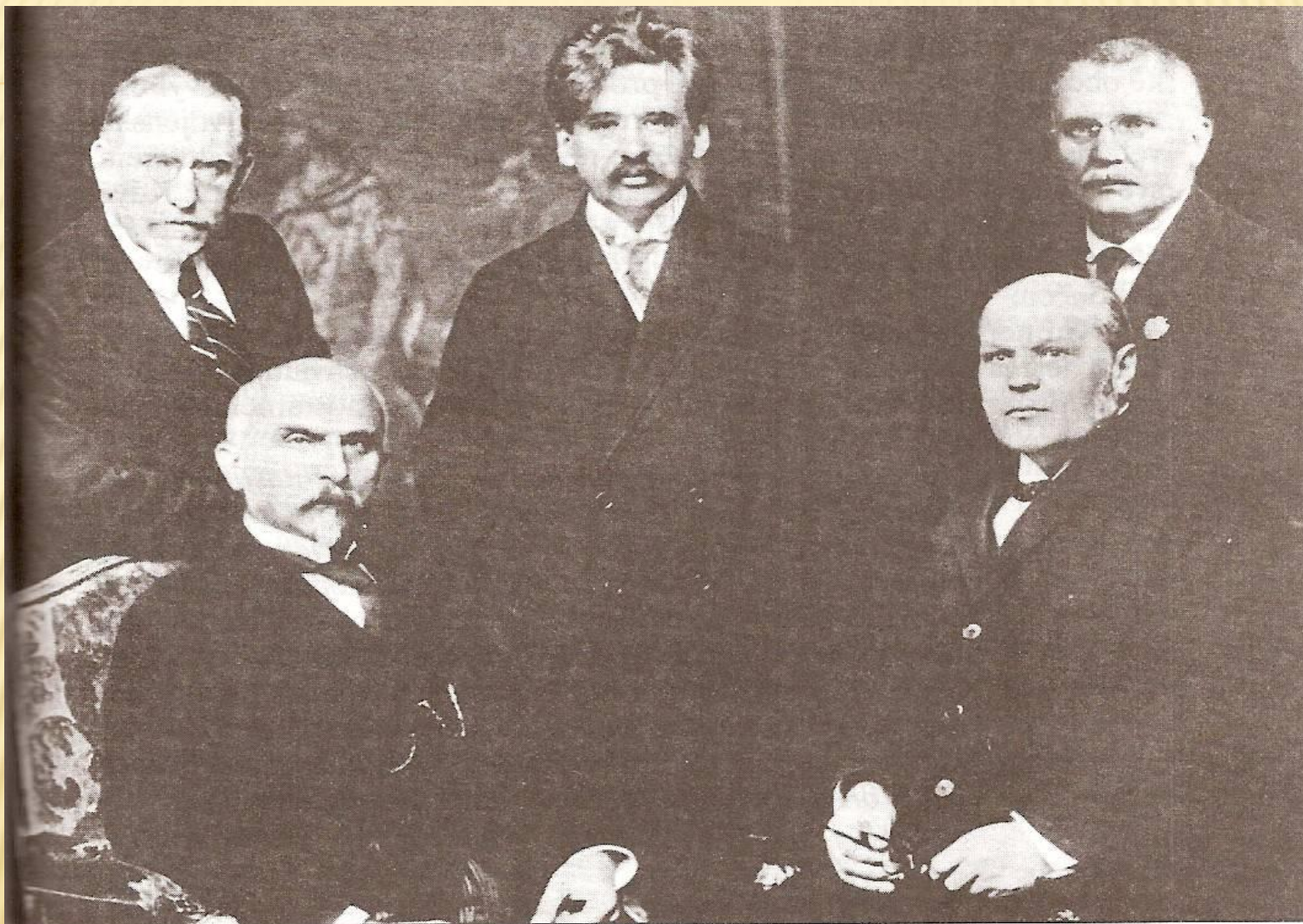
Jiří Stříbrný

Vavro Šrobár

František Soukup

*Muži 28. října — sedící zleva: A. Rašín, A. Švehla,
stojící zleva F. Soukup, J. Stříbrný a V. Šrobár*

v Brně a okolních vesnic
deník K 5.00
v Brně a na venkově v pro-
dejnách K 5.20

Podlou a jednou zasláno
ke společnosti jen jednou
Málo K 5.20
s evan. zá. (celý odpovídání
a pondělík svátek) . K 8.—
De zahrani. ciziny jednoráz
deník K 6.20
Pondělík mnoh. samostatně
oběhovat a předplácí se má-
měš a odt. zasl. K — 20
v prodávacích . . . K — 50

LIDOVÉ NOVINY

Pracovní příjmy na
jen na účt. včasně a
pondělík.

Redakce, administrace
tiskárna a expozice
Rudolova ulice č. 6
Telefon: redakce 12,
administrace 11.
Pošt. spojitelná 60.706.
Rukopisy se navrácet.

Ročník XXVI.

V Brně v úterý 29. října 1918.

Číslo 297.

Československý stát prohlášen.

Lide československý!

Tváji odvážej se stát se skutkem.
Stát československý vstoupil dnešním dnem v řadu samostatných kulturních
států světa.

Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako
oprávněný a zodpovědný činitel do svých rukou správu Tvého státu.

Lide československý!

Vše, co podnikáš, podnikáš jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných
svobodných národů. Novým činem v této chvíli zabíjíš se nové a bohaté a slavné
dějiny Tvé. Nezklaheš očekávání celého kulturního světa, který s žetláním na
retech vzpomíná Tvých slavných dějin, lež vyvrcholily v nesmrtelných výkonech
československých legií na západním bojišti a v Sibiři.

Celý svět sleduje Tvůj krok do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené.
Zachováš šit čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko — československé legie.
Nezapomínej národní kázně a buď si stále vědom, že iš občanem no-
vého státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.

Na počátku velkého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby
Tvé chování a Tvá radost byly důstojné velké chvíle
nyňější. Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí být zklamáni ve svém
předsvědčení, že dobylí svobodu národu, který dovede sám
sobě vládnout.

Ni jediným rušivým činem nesmí býti zkaleny velké okamžiky, ni jediný z
Vás nesmí se dopustit ničeho, co by mohlo vrhnout šit na čisté jméno národa,
každý z Vás musí bezvýhradně šetřit všeho, co jí-
mým je svato.

Svobody osobní a majetku soukromého nesmí býti dotčeno.
Dbejte bezvýhradně rozkazů Národního výboru!
V Praze, 28. října 1918.

Za Národní výbor československý:

Dr. Fr. Soukup, Jiří Stříbrný, Ant. Švehla, Dr. Vavro Šrobár,
Dr. Alois Rašín.

odkládání ostatní. V hodných poledních zá-
stupcové Národního výboru místopředseda
Švehla, dr. Rašín, dr. Soukup a posl.
Stříbrný odebrali se na místopředsedství.
Hr. Coudenhove byl už odešel do
Vídne. Zástupcové Národního výboru ozna-
mili prezidentovi Kosinovi, že Národní
výbor přejímá dnešním dnem veštinu správu
a dosavadní zákony a nařízení už na další
rozhodnutí zůstávají v platnosti a nitno celou
kvůli a přeční vš. ch. věci rakouského
státu československému státu provést co nej-
rychleji při úplném zachování klidu. Na to zá-
stupcové Národního výboru odebrali se k pre-
sidentu zemské správní komise hr. Schön-
bornovi a oznámili mu, že Národní výbor
dnešním dnem přejímá hodový zemského sně-
mu se zásadací šití sněmovní pro své účely.
Úřednictvo zemské bude nerušené dále úřado-
vat. Dopolčeme odebrali se zástupcové Ná-
rodního výboru také do Oubního útava. Zá-
stupcové Národního výboru místopředseda
Švehla, jednatel dr. Soukup přišli do úřado-
vní útavy společně s členy nové správní ko-
mise. Úřednictvo se šromáždilo a bylo vzato
do šití podání rukou. Jménem úřed-
nictva místopředsedství řada
Schwarz šlil, že úřednictvo
plnití bude své povinnosti k ná-
rodu a novému státu věrně a od-
daně. Správní komise ujala se pak svého
dílu. Jsou v ní dr. Vítkovský, posl. Ji-
rásek, prof. dr. Němec a redaktor
Svozil.

Praha šásající.

Na Václavském náměstí v hodných poled-
ních došlo k ohromným projevům radosti.
Všude bylo nejvyšší rozrušení a vůz, v
němž seděl Švehla, Rašín, Soukup
a Stříbrný byl obklopen střeš-
ným zástupem. Zástupcové Národního vý-
boru sdělili zástupcům ustavení vlády a žádali
dí, aby ode dneška dbáno bylo bezpod-
mínečně rozkazů Národního výboru a aby

V Národním divadle.

V Národním divadle zahrál orchestř před
představením hymnu (Kde domov můj), která
byla obecenstvem bouřlivě přijata. Po prvním
aktu zapěl sbor Národního divadla opět Kde
domov můj, což bylo přijato s hravým po-
jetím. V posledním aktu přišli z Nář. vý-
boru Machar a dr. Franča a byli uvedeni před-
sedou výboru Národního divadla profesorem
Hlavou a intendantem Sajařovicem.
Machar pronesl z místopředsedské lože kratší
řeč, čim byla oficiálně místopředsedská lože
odevzdána Národnímu výboru.

Pěvecké sdružení pražského učitelstva za-
pělo u musca, s logie Národního divadla a s
bakonu obecního domu hymny sbratřevních
národů.

V Mor. Ostravě.

Mor. Ostrava, 28./10. Ve večerních hoř-
ních došla zpráva o tom, že Národní výbor
v Praze převez vládu v československých
zemích. V divadle odává právě Jiráskova po-
hádka Pan Johanes. Projev učinil dr. Pa-
fřík, red. Knótek a Lid táhl s radostným
šástem na náměstí, kde dr. Pafřík znovu
promluvil, pak následoval klidný rozechod. V
zástupu bylo mnoho důstojníků.

Státní policie dala se do služeb
československé věci. Vrchní policejní
komisář Rumpf uvědomil o převratu vojens-
ké věci. Zítra budou úřady to-
málně převezaty.

Zástupci Čechů v Ženevě.

Ženeva, 28./10. V nedělní přehly sem šel
české komise. První posl. Kramář, Kalha,
Svoboda, Preiss a dr. Šámal, druhá posl. Sta-
něk, Kiofič, Haberman. Obě komise čekají na
příjezd delegátů pařížské české vlády. Zástup-

Lidové noviny, Brno 29. 10. 1918

PROHLÁŠENÍ ČESKOSLOVENSKÉHO STÁTU

Lide československý! Tvůj odvěký sen stal se skutkem.

Stát československý vstoupil dnešním dnem v řadu samostatných kulturních států světa.

Národní výbor, nadaný důvěrou veškerého lidu československého, přejal jako oprávněný a zodpovědný činitel do svých rukou správu Tvého státu. Lide československý! Vše, co podnikáš, podnikáš jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů. Novým činem v této chvíli zahajují se nové a bohaté a slavné dějiny Tvé. Nezklameš očekávání celého kulturního světa, který s žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelných výkonech československých legií na západním bojišti a v Sibiři.

Celý svět sleduje Tvůj krok do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené. Zachováš štít čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko - československé legie.

Nezapomínej národní kázně a buď si stále vědom, že jsi občanem nového státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.

Na počátku velkého díla ukládá Ti Národní výbor, ode dneška Tvá vláda, aby Tvé chování a Tvá radost byly důstojné velké už chvíle nynější. Naši osvoboditelé Masaryk a Wilson nesmí být zklamání ve svém přesvědčení, že dobyli svobodu národu, který dovede sám sobě vládnout.

Ni jediným rušivým činem nesmí býti zkaleny velké okamžiky, ni jediný z Vás nesmí se dopustiti ničeho, co by mohlo vrhnout stín na čisté jméno národa, každý z Vás musí bezvýhradně šetřiti všeho, co jiným je svato.

Svobody osobní a majetku soukromého nesmí býti dotčeno. Dbejte bezvýhradně rozkazů

Národního výboru! V Praze, 28. října 1918

Za Národní výbor československý:

Dr. Fr. Soukup,

Jiří Stříbrný,

Ant. Švehla,

Dr. Vavro Šrobár,

Dr. Alois Rašín

PRVNÍ ZÁKON

Národní výbor vydal dnes 28. října první zákon:

Samostatný stát československý vstoupil v život. Zachována souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven nerušený přechod k novému státnímu životu. Národní výbor jménem československého národa jako výkonný státní svrchovaný orgán nařizuje:

I. článek: Státní formu československého státu určí národní shromáždění ve srozumění s československou národní radou v Paříži jako orgán jednomyslné vůle národa. Než se tak stane, vykonává státní svrchovanost národní výbor.

II. článek: Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.

III. článek: Všechny úřady státní, zemské, župní, okresní a obecní jsou podřízeny národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle stávajících platných zákonů a nařízení.

IV. článek: Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem.

V. článek: Předsednictvu národního výboru se ukládá, aby tento zákon provedlo.

Dáno v Praze, 28. října 1918

Antonín Švehla,
Jiří Stříbrný,
Dr. Alois Rašín,
Dr. František Soukup,
Dr. Vavro Šrobár v.r

MARTINSKÁ DEKLARÁCIA (30. ŘÍJNA 1918 – TURČIANSKÝ SV. MARTIN)

- ✘ **Martinská deklarácia** Zastupitelia všetkých slovenských politických strán, shromaždení dňa 30. októbra 1918 v Turčianskom Sv. Martine a organizovaní v Národnú Radu slovenskej vetvy jednotného československého národa, trvajú na zásade samourčovacieho práva národov prijatej celým svetom. Národná Rada vyhlasuje, že v meně česko-slovenského národa bývajúceho v hranicích Uhorska, je jedine ona oprávnená hovoriť a konať. Nie je na to oprávnená uhorská vláda, ktorá za celé desaťročia nepoznala vážnejšej úlohy, ako potlačovať všetko, čo je slovenské, nepostavila a nedovolila nášmu národu ani jedinej školy, nedovolila, aby sa slovenskí ľudia dostali do verejnej správy a úradov, náš ľud majetkovo ničila a vykoristovala svojou stredovekou feudálnou sústavou a politikou. Nie sú oprávnené na to, aby v meně slovenského ľudu hovorily, ani tie tak zvané zastupiteľské sbory, ktoré sú zostavené na základe úzkeho volebného práva nedopúšťajúceho prejavit vôľu národa, a zostávajúce z ľudí, ktorí vzdor nariadeniu zákona nedopustili na výboroch čisto slovenských stolíc ani len slovenského slova. Nie sú na to oprávnené ani také ľudové shromaždenia, ktoré vynášajú uzavretie pod tlakom cudzieho násillia. V meně slovenského národa na Slovensku oprávnená je leda hovoriť jedine Slovenská Národná Rada. Národná Rada česko-slovenského národa v Uhorsku obydleného osvedčuje:
- ✘ Slovenský národ je čiastka i rečove i kultúrno-historicky jednotného česko-slovenského národa. Na všetkých kultúrnych bojoch, ktoré viedol český národ a ktoré ho urobily známym na celom svete, mala účasť i slovenská vev.

-
- ✘ Pre tento česko-slovenský národ žiadame i my neobmedzené samourčovacie právo na základe úplnej neodvislosti. Na základe tejto zásady prejavujeme svoj súhlas s tým novo utuoreným medzinárodným právnym položením, ktoré dňa 18. októbra 1918 formuloval predseda Wilson a ktoré dňa 27. októbra 1918 uznal rakúsko-uhorský minister zahraničia.
 - ✘ Žiadame okamžité uzavretie pokoja a sice na všeľudských kresťanských zásadách, aby pokoj bol taký, že by medzinárodno-právnymi zárukami znemožňoval ďalšiu vojnu a ďalšie zbrojenie.
 - ✘ Sme presvedčení, že náš snaživý a nadaný slovenský národ, ktorý vzdor neslýchanému útisku dospel na taký stupeň národnej kultúry, nebude vylúčený z požehnania pokoja a zo spolku národov, ale i jemu bude popriate, aby sa dľa svojho rázu mohol vyvíňovat a dľa svojich síť prispel ku všeobecnému pokroku človečenstva.
 - + Zo zasadnutia Slovenskej Národnej Rady
 - + V Turčianskom Sv. Martine, 30. októbra 1918.
- Karol A. Medvecký, v.r.,
Tajomník Slovenskej Národnej Rady.

Matúš Dula, v.r.,
Predseda Slovenskej Národnej Rady

V TEJTO BUDOVE
PRIJALA SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA
TRIDSIATEHO OKTÓBRA ROKU 1918
DEKLARÁCIU
SLOVENSKÉHO NÁRODA
K T O R O U
SLOVÁCI VYJADRILI SÚHLAS S VYTVO-
RENÍM ČESKOSLOVENSKEJ REPUBLIKY

EUROPA NOSTRA

PAN-EUROPEAN FEDERATION FOR HERITAGE

HERITAGE AWARD

FOR THE COMPREHENSIVE ARCHITECTURAL RESTORATION AND RECREATION OF THE SPIRIT
OF AN IMPORTANT PLACE IN SLOVAK NATIONAL CULTURAL AND POLITICAL HISTORY

UDELUJE CENU

ZA KOMPLEXNÚ ARCHITECTONICKÚ REKONŠTRUKCIU OBJEKTU A OBNOVU VÝZNARNÉHO
MIESTA SLOVENSKEJ NÁRODNEJ, KULTÚRNEJ A POLITICKEJ HISTÓRIE

ZREKONŠTRUOVÁLA SLOVENSKÁ SPORITEĽNÁ, A.S. MÁJ 1998 - OKTÓBER 1999

Pamětní deska v Martině

63. ÚZEMÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ (ČESKOSLOVENSKA) S ÚPRAVAMI HRANIC DO ROKU 1924

Odborná literatura

Učebnice:

- × Bělina P., Pokorný J. a kol.: Dějiny zemí Koruny české. Praha, Litomyšl 1995
- × Hlavačka M.: Dějepis pro gymnázia a střední školy. Novověk. Praha 2001
- × Kuklíkovi J. a J.: Dějepis pro gymnázia a střední školy. Nejnovější dějiny. Praha 2002
- × Kohoutková H., Komsová M.: Dějepis na dlani. Olomouc 2007 (2. vyd.)
- × Atlas: Dějiny 20. století. Praha 2004

Doporučená literatura:

- × Galandauer J.: Karel I. Poslední rakouský císař. Praha 1998
- × Heřtová Y.: Zákopová válka. Praha 1983
- × Jindra Z.: První světová válka, Praha 1994
- × Pichlík K., Klípa B., Zabloudilová J.: Českoslovenští legionáři. Praha 1996
- × Pokorný J.: Český svět I. Praha 1997
- × Šedivý I.: Češi, české země a Velká válka 1914 – 1918. Praha 12001

ODKAZY

[České země za 1. světové války](#)

[První československý odboj](#)

[Maffie](#)

[Vznik Československa](#)

[Národní výbor československý](#)

[Československé legie](#)

[Pohřebiště československých legionářů](#)

[Československá národní rada](#)

[Tomáš Garrigue Masaryk](#)

[Edvard Beneš](#)

[Milan Rastislav Štefánik](#)